

YANGIN VAR! DUYAN YOK!

Banu Salman

EMO Basın- Son yıllarda tarihi binalarda; hastaneler gibi kamusal alanlarda; alışveriş merkezleri ve lokanta benzeri kamuya açık yerlerde; endüstriyel tesislerde yaşanan yangınlar daha çok gündem oluşturmaya başladı. Bu yangınlar nedeniyle, binalarda alınan ya da alınmayan güvenlik önlemleri ve yangına müdahale yöntemleri sorgulanırken, yangın nedeni olarak “elektrik kontağı” açıklamaları çokça duyulur oldu. Neredeyse “Yangın elektrik kontağından çıkmış” ifadeleri, açıklanamayan tüm yangınlar için genel bir tabir olarak kullanılmaya başlandı.

Elbette teknolojinin bu kadar geliştiği, artık akıllı binalardan, akıllı sistemlerden, yangına karşı güvenli yalıtım malzemelelerinden, yangın anında gelişmiş bina boşaltma ve söndürme sistemlerinden, yangın sırasında otomatik devreye giren ya da devreden çıkan elektrik, gaz ve su tesisatlarından söz edilirken, ülkemizde yangınların “doğal afet” gibi sunulmasını kabul etmek mümkün değildir. Bu nedenle Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin Yayın Kurulu'nda yangın ve elektriksel güvenlik konusunun dosya olarak ele alınması kararlaştırılarak; hem teknik hem de güncel anlamda kamuoyunu bilgilendirmek ve konuya dikkat çekmek amaçlandı.

Elektrik ve Elektronik Mühendisliği meslek alanlarını doğrudan ilgilendiren yangın ve elektriksel güvenlik konusu dosya olarak incelenirken, insanların can ve mal güvenliğini tehdit eden yangınlar karşısında ülkemizde ilgili ve yetkili kurumların neler yaptığına da yer vermek istedik. Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Belediyeler Birliği'ne kamu kurumlarının ne tür önlemler aldığını öğrenmek üzere sorularımızı ilettik. Ayrıca Organize Sanayi Bölgesi Üst Kuruluşu ile Türkiye Sigorta Reasürans

ve Emeklilik Şirketleri Birliği'ne de konuya ilişkin sorular yönelttik. Derginin hazırlık aşamaları devam ederken, başlangıçta verdiğimiz süreyi bir kaç sefer uzatarak en az 1.5 ay sorularımıza yanıt bekledik.

Ne yazık ki ülkemizde yangın ve elektriksel güvenlik konusunun ancak yangınlar gerçekleştiğinde, can ve mal kayıplarıyla karşılaşıldığında ilgi çektiğini kanıtlarcasına sorularımıza 2 kurum dışında –ki bu yanıtlar da son derece yetersiz– yanıt veren olmadı. Yanıt verilmemesinin nedenini ise çoğunlukla “zamansızlık” olarak açıklayan kurumsal bir zafiyete ve “sonuçsuz bir bürokrasinin yaratılmasına” tanık olduk. Bu süreçte kamu kurumlarının içinin boşaltılması kadar basınla olan ilişkilere iktidar tarafından çizilen hegemonik çerçevenin de etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durum, doğrudan politik sorunlar ve tercihler bir yana, insanların can ve mal güvenliğini ilgilendiren bilimsel ve teknik bir konuda dahi kamuoyunu bilgilendirme ve şeffaflık anlayışının olmadığını gösterdi.

Yangın ve elektriksel güvenlik konusunda sağlık kuruluşları dikkate alınarak Sağlık Bakanlığı'na, tarihi ve kültürel varlıklarımız göz önünde bulundurularak Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, okul ve yurtlar için de Milli Eğitim Bakanlığı'na ortak sorular yöneltildi. Kültür ve Turizm Bakanlığı yanıt vermezken; iki bakanlığın gönderdiği yanıtlarda adeta “yasak savma” bir anlayışla hazırlanmış sorularımızın karşılığı olmaktan uzak geçiştirici cümlelerle karşılaştık. Sağlık Bakanlığı, bir paragraflık prosedür anlatımı dışında birerikişer cümleden oluşan yanıtlarıyla, yönelttiğimiz sorulardan dahi daha kısa yanıt verebilmeyi başarabilirken; Milli Eğitim Bakanlığı da önlemlerin alındığına dair genel ifadelerle, yöneltmelik ve prosedür atıflarıyla yetindi.

Önlemler Alınıyor, Ama...

Sağlık Bakanlığı, "Sağlık kuruluşlarında yangın ve elektriksel güvenlik anlamında alınan önlemler nelerdir?" diye sorulmasına karşın "yönetmeliklere uygun tüm önlemlerin alındığı" yanıtını verdi. Alınan önlemlerin neler olduğu anlatılmazken, "Yangın algılama ve uyarma sistemleri, topraklama tesisatı, standartlara uygun yıldırımdan korunma teçhizatı bulunmakta mıdır?" diye ayrıca sorulduğu için bütün projelerinde bu tesisatlara yer verildiğini bildirdi.

Denetim Soruları Yok Sayıldı

"Sağlık kuruluşlarında bu anlamda denetimler hangi periyotta yapılmaktadır? Denetimler kimler tarafından yapılmaktadır? Denetimler sonucunda standartlara uyum ve eksikler konusunda yapılan genel tespitler nelerdir? Özellikle elektrik panolarının ve kablolarının Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği'ne uygun olarak kontrolleri yapılmakta mıdır?" sorularının yalnızca birine "Kesin kabule kadar denetimler yapı denetim yetkilisi mühendisler tarafından, kesin kabulden sonrası denetimler yetkili idareler tarafından takip edilmektedir" biçiminde yanıt verildi. Denetimler sonucu belirlenen eksikliklerin neler olduğu, denetimlerin ne kadar sıklıkla yapıldığı gibi sorular tamamen görmezden gelindi. Personele yönelik bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarına ilişkin soru üzerine de gerekli eğitimlerin "sık sık" verildiği kaydedildi.

Prosedür Sağlam...

Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin "Sağlık kuruluşlarında proje (tasarım) ve inşaat (uygulama) aşamalarında yangın güvenliği konusunda nasıl bir yol izlenmektedir? Sağlık kuruluşları için hazırlanan tip projelerde (örneğin kablo, anahtar seçiminde) mevsimsel ya da bölgesel özellikler dikkate alınmakta mıdır?" sorusu ile ilgili de prosedür anlatılarak şu bilgiler sunuldu:

"Binaların yangın algılama ve söndürme projeleri, tesisat projelerinden ayrı olarak hazırlanır. Bir kat alam 2 bin metrekareden fazla olan katların tahliye projeleri mimari projelerden ayrı olarak hazırlanır. Tahliye projeleri diğer yapılarda mimari projelerde gösterilir. Projeler; ilgili belediye iftaya birimlerinin uygun görüşü alındıktan sonra, ruhsat vermeye yetkili merciler tarafından onaylanarak uygulanır. Belediye iftaya birimlerinince, projelerde değişiklik veya ilâve gerekli görülmesi halinde, istenilen değişiklik veya ilâvenin bu Yönetmeliğin hangi maddesine istinaden gerekli görüldüğünün belirtilmesi mecburidir. Yorumlanması gereken, açıklık gerektiren veya belirsiz olan konularda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görüşü alındıktan sonra işlem ve uygulama yapılır. Tip projeler sadece Aile Sağlığı Merkezleri için hazırlanmakta olup, onun dışındaki projelerimizin hepsi hastanenin yapılabacağı arsaya ve bölgeye göre hazırlanmaktadır."

Halojenden Arındırılmış Kablolar Kullanılıyor

"Bursa'da Şevket Yılmaz Hastanesi'nde yaşanan elim olaydan sonra sağlık kuruluşlarında ek önlemler (özellikle kablo seçiminde) ve denetimler alınmış mıdır?" sorusuna da şöyle yanıt verildi:

"Tüm hastanelerimizde yürürlükteki Yangın Yönetmeliğine uygun olarak halojenden arındırılmış kablolar kullanılmakta, yönetmeliğin zorunlu koştuğu kısımlarda da yangına dayanıklı kablolar kullanılmaktadır."

Milli Eğitim Bakanlığı, yangın ve elektriksel güvenlik konusunda alınan önlemler konusunda ayrıntıya girmeyerek gerekli önlemlerin alındığını bildirdi. Yanıtında "İnşaatlarda elektriksel olarak halojen free (alev almaz kablolar ve boş boru sistemleri) kullanılmaktadır" bilgisini veren Milli Eğitim Bakanlığı denetimlere ilişkin soru üzerine bürokratik işleyişi şöyle aktardı:

"Taşra teşkilatında yetkili teknik elemanlar tarafından binanın elektrik tesisatı, yılda bir defa kontrol ettirilir. Kontrol sonucunda rapor hazırlanır. Hâlihazır durum varsa, arızaların niteliği, keşif cetveli ve alınması gereken tedbirleri içeren bu rapor, ilgili müdürlüğe bir yazı ile bildirilir. Rapordaki noksan ve arızalar ilgili müdürlükçe verilecek yetkiye göre en kısa zamanda giderilir. Komuya ilişkin evrak ve raporlar bir dosyada saklanır. (Milli Eğitim Bakanlığı Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi-12/01/2009 tarihli ve b.08.0.sas.0.35.02.00.2009/9 sayılı makam onayı)"

Bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarına ilişkin soruya da yanıt olarak "Okullarda il milli eğitim müdürlükleri bünyesinde bulunan ve sivil savunma şube müdürlükleri ve il sivil savunma müdürlükleri tarafından gerekli yangın ve elektriksel konularında bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapılmaktadır" cümlesiyle yetinildi.

“Okul ve yurt binalarının proje (tasarım) ve inşaat (uygulama) aşamalarında yangın güvenliği konusunda nasıl bir yol izlenmektedir? Okullar için hazırlanan tip projelerde (örneğin kablo, anahtar seçiminde) mevsimsel ya da bölgesel özellikler dikkate alınmakta mıdır?” şeklindeki ayrıntılı soruya, yalnızca mevzuat sıralanarak şu yanıt verildi:

“Bakanlığımızın 2009/9 sayılı “Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesine”, Elektrik Tesislerinde Topraklama Yönetmeliğine, Elektrik İç Tesisat Yönetmeliğine, Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliğine ve Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğine uygun çerçevede yangın güvenlik önlemleri alınmaktadır.”

Milli Eğitim’de Yangına Önlem: Çaycıya Yasak

“İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü binasında yaşanan yangından sonra MEB binalarında ek önlemler (özellikle kablo seçiminde) ve denetimler alınmış mıdır?” sorusuna verilen yanıt ise yangın güvenliği anlayışının insanların elektrikli alet kullanımlarının yasaklanması düzeyinde kaldığını ortaya koydu:

“Bakanlığımızın birimlerinde 12/03/2013 tarih ve 191118 sayılı Müsteşarlık emri gereği yangın emniyeti, mal ve can güvenliği yönünden üzücü olayların yaşanmaması için birim amirlerinin ısınma, çay ve kahve yapma amacıyla elektrik ocağı ve elektrikli aletleri kesinlikle kullanılmalarını bu gibi cihazların toplatılması bildirilmiştir.”

YANITSIZ KALAN SORULAR...

Yanıt alamadığımız kurumlara yönelttiğimiz sorularımız da şöyle:

Belediyeler Birliği

- Yangın ve elektriksel güvenlik konusunda belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları nelerdir?
- Yangın konusunda belediye sınırları içerisinde en çok karşılaşılan sorunlar nelerdir? Yangın önleme konusunda sizce neler yapılmalıdır?
- Kamuya açık yerlerde (alışveriş merkezleri, 49.5 metreden yüksek yapılar, otobüs terminalleri, kongre merkezleri, vapur iskeleleri gibi) yangın güvenliği açısından ruhsatlandırma yapılırken ayrı bir prosedür işletilmekte midir? Bu prosedür yeterli olmakta mıdır? Sizlerin ek önerileriniz var mı?
- Yangın ve elektriksel güvenlik anlamında belediyeler tarafından periyodik denetim yapılmakta mıdır? Denetimler nasıl yapılmakta, süreç nasıl işlemektedir? Belediyelerde denetim için yeterli personel istihdam edilebilmekte midir ve bu personelin hizmet içi eğitimi için neler yapılmaktadır?
- İtfaiye tarafından binaların proje (tasarım) ve inşaat (uygulama) aşamalarında yangın ve elektriksel güvenlik açısından yapılması gereken kontroller nelerdir? Bu anlamda yeterli işleyiş sağlanabilmekte midir?
- Herhangi bir belediyenin tek başına yetersiz olduğu alanlarda, özellikle itfaiye eğitimi konusunda merkezi bir organizasyonla ihtiyacın karşılanmasına yönelik uygulamalar yapılmakta mıdır? Belediyeler arasında uygulama birliği açısından da bu tür eşgüdüm uygulamaları var mıdır?
- İtfaiye donanımı konusunda sıkıntılarınız nelerdir? Belediyeler yangın ve elektriksel güvenlik için ne kadar bütçe ayırabilmektedir? Belediye bütçesindeki payı ne kadardır? Standart bir pay ayrılması konusunda yasal bir düzenleme düşünülmekte midir?
- Yangın sayısı, nedenleri, oluşan maddi zarar, itfaiye personeli başta olmak üzere yangına ilişkin son 5 yıllık istatistikî verileri bizimle paylaşır mısınız?

Organize Sanayi Bölgesi Üst Kuruluşu

- OSB kapsamında yangın ve elektriksel güvenlik anlamında alınan önlemler nelerdir? Sektörel (örneğin kimya, ağaç gibi yangın riski yüksek sektörler) farklılıklar gözetilerek alınan güvenlik önlemleri daha etkin hale getirilmekte midir?
- OSB yönetimlerinin yangın ve elektriksel güvenlik anlamında işyerleri üzerinde denetim ve kontrol yetkisi var mıdır? Yapılan denetimler ve yaşanan yangınlara ilişkin istatistikleri bizimle paylaşır mısınız?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- İş kazalarında yangın ve elektriksel sorunların payı nedir? Yangın ve elektriksel güvenlik kaynaklı iş kazalarında yaşanan can ve mal kaybına ilişkin son 5 yıllık istatistikî verileri bizimle paylaşır mısınız?
- İş müfettişlerinin yaptıkları denetimlerde tespit edilen yangın ve elektriksel güvenlik sorunları nelerdir? Gerekli önlemleri almayan işyerlerine ne gibi yaptırımlar uygulanmaktadır?
- İş müfettişlerinin yapmış olduğu denetimlerde yangın algılama ve uyarı sistemleri, topraklama, yıldırımdan korunma, exproof tesisat, elektrik iç tesisatı kontrolü konularındaki yetkili kurumlar tarafından yapılmış olan periyodik kontrol raporlarını incelemektedirler? Bu tür denetim yaptırmamış olan, bu nedenle raporları olmayan işyerleri üzerinde ne gibi yaptırım uygulanmaktadır? ■

